

Rudolph Goclenius   Bernhard Brand

Themata, Grammatica, Logica, Rhetorica, Mathematica, Physica, Politica, de Analogia seu Proportione : Cui subiecta est Assertio Verae Et Orthodoxae Sententiae de Analogia Sacramentali inter Panis in coena Fractionem & corporis Domini in Cruce immolationem

Marpurgi: Kezelius, 1606

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746573456>

Druck   Freier Zugang

95

52^b.6.

Ja 1092 (95)

Tomo hoc XLVII. continentur:

1. Dithemi Icarus Academicus Norimb 1643.
2. Acclamatione preemptrice Academiae Genesic cum eo
descenderet idem Ditherrus.
3. Orationes inauourales Academiae Ludunensis Patavoru.
Polyadori. Walai. Anno. 1620.
4. Thysii.
5. Hommi.
6. Sinapij.
8. Ravi Panegyria Orientalibz linguis Trajecti ditta. 1643.
9. Hier. Welleri Consilium de studio Theol. Rostoch 1617.
10. Simile D. Joh. Quistorpii Rostoch. 1643.
11. Iusti Jone oratio de eodem argumento. ibid. 1644.
12. Dan. Heimfii. Homulia in Natalem Domini. Lugd. 1613.
13. —. In Christi Passionem. ibid. eod.
14. Quistorpij de Vinbu Liberi Arbitrii ep II. cor III, 4. s. 1645.
15. Samhauen Domini gloria crucifixus. 1633.
16. —. De Melchisedeco e Gen. XII. 1634.
17. Jacobus Martini de Causa Peccati. 1639.
18. —. Analysis Capiti Nad. Romanor. eodem.
19. Dorschauc De tribu testibz in Terra. 1 Jo. V, 8. 1635.
20. —. De Peccato originali. eod.
21. —. Synopsis Theol. Zachariana.
22. —. ad Hebr. XIII, 8. 1643.
23. —. ad Act. IV, 27. 28. 1646.

24. D. Mentzerus de Ecclesia. 1608.
 25. D. Hamelkenig de Persona Christi. 1645.
 26. D. Cothmannig de Predestinatione. Rostoch. 1692.
 27. ———. Pars II. ———
 28. Jo. Croig de Orthodoxa Fidei Delecta Mamp. 1619.
 29. ———. Vano. per Europā Doctrina cum script. s. conformitas.
 30. ———. De Apostolici nominis causis.
 31. ———. De Apostolica Ecclesiarū Vrang. Doctrina.
 32. ———. De Catholicismo Eccl. Evangelicae.
 33. ———. De Antiquitate Relig. Evangelicae.
 34. Gocklenii Theses Apologeticae contra Finckium. 1606.
 35. ———. De Analogia seu proportione.
 36. Perzelius de S. Coena Stempforti 1602.
 37. Jossani Theses contra Evangelicos. ibid. 1605.
 38. Ravenspengeri Samson redivivus. ibid. 1619.
 39. Heyderi Ruae quæstionum Theol. Maynurgi. 1611.
 40. Eglani de Generaliōe Christi. ibid. 1608.
 41. ———. De Fide justificante. ibid. 1617.
 42. ———. De Peccato in Spiritum S. cod. 44 β. Croig de Pecc. de Baptismo.
 43. ———. De Predestinatione. ibid. 449. Doctrina
 44. ———. ~~Compensationem pro peccatis~~ Doctrina
 45. Conradig Vorshig de Idolatria Pontificiorum in cultu Iuriani.
 46. ———. Itie Stempfort. 1608.
 47. ———. De Idolatria eorundē in cultu sanctorum
 48. ———. In cultu Imaginum
 48. ———. In cultu ipsius Pontificis.

49. P. Petri Roeshii Soc. Jes. Disputatio Paradisiaca
50. Corradi Vossii Oratio Apologetica in
pleno Confessu Ordinum Hollandiae et Westphaliae
Gita. Hartmanni. 1612.
51. Ebelius de Generatione et Corruptione Hom.
Graevae. 1646.
52. — De Anima Humana Simplicitate. 1644.
53. — Deinde IV. Conclusionum metaphysicarum. 1646.

1. 8.
2. 3.
3. 11.
4. 24.
5. 29.
6. 2.
7. 2.
8. 38.
9. 24.
10. 39.
11. 4.
12. 4.
13. 4.
14. 4.
15. 4.
16. 4.
17. 4.
18. 4.
19. 4.
20. 4.
21. 4.
22. 4.
23. 4.
24. 4.
25. 4.
26. 4.
27. 4.
28. 4.
29. 4.
30. 4.
31. 4.
32. 4.
33. 4.
34. 4.
35. 4.
36. 4.
37. 4.
38. 4.
39. 4.
40. 4.
41. 4.
42. 4.
43. 4.
44. 4.
45. 4.
46. 4.
47. 4.
48. 4.
49. 4.
50. 4.

a - a	A - D
16	A - C
35	A - C
30	A - C
A - C	A - C
20	65
40	A - C
A - B	48
-	A - C
A - B	16
35	A - C
B - 36	A - C
A - 00	A - C
A - C	A - C
A - 00	A - C
A - B	A - B
A - D	A - K
A - 00	51
40	24
128	24
72	20
A - 00	
A - D	
14	
16	
32	
A - G B	
A - C	
A - 00	
A - C	
A - C	
B - G 1	
A - D	

THEMATA,
GRAMMATICA,
LOGICA, RHETORICA,
MATHEMATICA, PHYSICA, PO-
LITICA, DE ANALOGIA SEU
Proportione,

Cui subjecta est

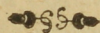
ASSERTIO VERÆ
ET ORTHODOXÆ SENTENTIÆ
DE ANALOGIA SACRAMENTALI IN-
ter Panis in cœna Fractionem & corporis
DOMINI in Cruce immolati-
onem

PRÆSIDE

M. RODOLPHO GOELENIO,
*In Illustri Academia Mauriana P. P. ad dispu-
tandum proposita.*

RESPONDENTE

BERNHARDO BRANTIO CLIVO-VESA-
lio Philosoph. & Theolog. St.

MARPURGI CATTORVM,

Ex officina Typographica Guolgangi Kezeli.

ANNO:

CVM Dco Ito.

38.

32

3

33

34

35

38

39

40

42

50

43

44

44-48

44

46

VERMÄHT
G R A M M A T I C A
L O G I C A R H E T O R I C A
M A T H E M A T I C A P H I S I C A P O
M I C A D E A N A T O M I A S E N
P r o p o s i t i o n e n
C o n s e q u e n z e n
A S S E R T I O V E R A
E T O R T H O D O X A S E N T E N T I E
D E A N A T O M I A S E N A N T I Q U A R I I N
S E C U N D U M A N T I Q U A T R A C T I O N E M I N
P R O S T I T U T I O N E M
P r o s t i t u t i o n e m
E x t r a
M K O D O L F O G O L D E N I O
A n t i q u a t r a c t i o n e m I N
M e d i c i n a
K e n n z e i c h e n
S E R M O N E S I N C I T R O N I
I n t r o d u c t i o
M A R K T C I T R O N I
E x f i n i t T y p o g r a f i e g e n e r g y K e s s e l

DE ANALOGIA SEU PROPORTIONE.

Analogia est similitum inter se rationum habitus. do. Latinis veteribus proportio dicitur, Melanch. cum recentioribus vocat proportionalitatem, alii *πειραγματικῶς* relationem inter proportionata.

2. Boëtius autem, quem affectatur Melanchthon in Logicis, proportionem pro ratione accipit [ut 4. ad 2. est proportio dupla id est ratio dupla.

3. Ratio est mutuus duorum terminorum respectus: Græce λόγος.

4. Itaque Analogia est similitudo composita.

5. Ac constat è quatuor saltem terminis, qui faciunt duas rationes, antecedentem & consequentem: quarum illa est *πρότασις* hæc verò *ἀπόδοσις*.

6. Quatuor inquam, vel expresse positus, in ea quæ dicitur disjuncta: vel repetito medio, in ea quæ dicitur cōtinua,

7. Exempla prioris ut 2. ad 4. (*πρότασις*, ratio antecedens) sic 6. ad 12. [*ἀπόδοσις*, ratio consequens] Ut se habet gubernator ad navim: sic se habet Episcopus ad Ecclesiam. Ut panis ad hanc vitam caducam: sic caro Domini ad vitam æternam. Ut aqua ad corporis sordes: sic sanguis Christi ad animæ labem. Id est,

Abluit nuda foris corpus: sic sanguis Jesu,

Intus peccato sordida corda lavat.

8. Proportionem enim, seu comparisonem rationum, non tantum subeunt numeri sed etiam res numerata. Arist. 5. Ethic. cap. 3.

9. Exempla posterioris ut 2. ad 4. sic 4. ad 8. ut Christus panem sanctificatum, eumque fractum dedit Apostolis: Ita vicissim apostoli & ministri ejus panem fractum, consecratum, id est, divino mysterio dedicatum, communicantibus e grege suo porrigent.

A 2 Dico

10. Dico disertè *saltem*, seu minimum (Thecl. 5.) quia plures quam duæ rationes possunt coniungi.

11. Ut rationi debet obtemperare gubernator, gubernatori unusquisque in navi, sic populus rationi, nec singuli populo [doctis, Varro laudante Ramo in schol. grammat. libro secundo pag. 12. *geminata* hic rationes sunt.

12. Hinc proportio multiplicata hoc est terminis continuata extensaq;, dicitur, cum multi termini ita sunt dispositi, ut secundum eandem rationem quilibet consequens sit multiplex præcedentis, hoc est ut omnes consequentes sint æque multiplices antecedentium, Cuiusmodi sunt 1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. Sic enim augentur secundum rationem duplam. Similiter hic 1. 3. 9. 27. 81. 243. multiplicantur secundum rationem triplam quilibet enim sequens est triplus ad præcedentem Zabarell. Philosophorum Ital. facile princeps & κορυφαίωτατ^{ος} ad context. 92, Arist. 1. post Analy. Huic simile quid habet continuatio Metaphoræ, qui tropus est contractæ similitudinis.

13. Proportio alia est Arithmetica, alia Geometrica, alia Harmonica.

14. Arithmetica est in qua æqualis servatur excessus in omnibus terminis: seu cum æquales sunt rationes differentiarum ut 1. 2. 3. 4. 5. hic æqualis est unitatum excessus in omnibus numeris.

15. Ratio differentiæ est, qua terminus à termino differt.

16. Itaque subductione cognoscitur ut 2. ad 3. est unitatis.

17. Proportio Geometrica est qua quotorum rationes (propria seu specificæ dictæ rationes) sunt æquales ut 2. ad 1. sic 6. ad 3.

18. Ratio quoti est, qua terminus à termino continetur. Itaque divisione cognoscitur.

19. Harmonica est in qua maior terminus ad minimum ita se ha-

se habet ut differentia maximi supra medium ad differentiam medii, supra minimum: ut 6. 4. 3. ut. n. 6. ad 3. sic duo differentia 6. sup. 4. ad unitatem, qua differunt 4. a. 3. Ratio utrobique est dupla. Ita 12. 6. 4. proportionem servant musicam quæ tripla est, cum inter extrema. tum inter excessus seu differentias. §. 20. Habere igitur videtur aliquid commune Harmonica cū Arithmetica & Geometrica proportione. Nam & differentia in ea considerantur & rationum ταυτότης. §. 21. Ac producitur ex Arithmetica Positis enim tribus numeris ut 2. 3. 4. in Arithmetica, proportione, nempe cum æquali excessu, multiplicando duo primum in secundum & tertium & secundum in tertium, numeri emergentes seu producti. 6. 8. 12. sunt in Harmonica proportione: Ut enim 12. ad 6. sic excessus 12. supra 8, id est excessus 4. ad excessum 8. supra 6. id est ad excessum 2.

22. Quædam proportioniones Harmonicæ sunt quæ tribus tantum terminis clauduntur nec in plures extendi queunt ut 2. 3. 6. §. 23. Ex analogia existunt analogismi, hoc est logismi proportionales: ut in Arithmetica disciplina una libra ceræ valet una drachma: Hic igitur cū sint 10. libræ, cæ valebunt 10. drachmis, Et extra Mathesin: Ut sponsus ad sponsam: Sic Christus ad Ecclesiam. Sponsus autem amat sponsam: Ergo & Christus diligit Ecclesiam.

24. Vbi ex directa potes etiam fieri permutata (ἐναλλάξ) vel inversa (ἀνάπαλιν) §. 25. Directa est, in qua ut primus terminus ad secundum, sic tertius ad quartum. §. 26. Inversa, in qua ut terminus secundus ad primum, ita quartus ad tertium. §. 27. Alternata seu commutata, in qua ut primus ad tertium: sic secundus ad quartum.

28. Directe 24. 8. 12. 4. ut sponsus ad sponsam: ita Christus ad Ecclesiam.

In versim seu ἀνάπαλιν 8. 24. 4. 12. ut sponsa ad sponsum:

A 3

sic

sic Ecclesia ad Christum *ἐναλλαξ* seu commutatim 24. 12. 8.
4. ut sponsus ad Christum: sic sponsa ad Ecclesiam. *Directè*:
quam habet rationem panis ad corpus nostrum, eandem
habet corpus Christi ad animam nostram. *Inverse*. Quæ ra-
tio corporis nostri ad panem, ea est animæ nostræ ad car-
nem Christi *Commutatim*, quã habet rationē panis ad corpus
Christi eandem etiam habet corpus nostrum ad animam
nostram.

29. Quæ ratio est primæ ad secundam, ea est etiam ter-
tiæ ad quartam, tum enim commutando licet dicere ergo
quæ est ratio primæ ad tertiam eadē est secundæ ad quar-
tam Zabar. in text. 40. lib. 1. post Anal. Aristotelis.

30. Ratio *ἐπιφορᾶς* ac consequentiæ est si quatuor termini
fuerint directè ordinateq; proportionales iidem etiam al-
terne & inversè proportionales erunt vide Euclid. 6. p. 5.

DE ANALOGIA GRAMMATICA.

Per vetus quæstio est, constet ne sermonis usus *Analo-*
gia seu ratione aliqua naturæ imitatrice, rata & con-
stante: an vero incerta & errante pro multitudinis
arbitrio vagetur.

2. Chysippus & ejus affectuæ tuentur anomaliam: Ari-
starchus & eius æmuli analogiam, ut Regulam.

3. In hac concertatione Varro Aristarchum amplexa-
tur, sequendam nimirum certam rationem & analogiam,
sed quæ communi consuetudini non repugnet.

4. Populus universus, ait, debet in omnibus uti analogia
etsi perperam est consuetus, corrigere se ipse. Populus
enim est in sua potestate, singuli in illius. Itaque ut
sua quisque consuetudinem, si mala est, corrigere debet,
sic populus suam. Ego populi consuetudinis non sum ut
Dominus, at ille meæ est. Idem pro vero non dubitanter

affir.

affirmat Petrus Ramus qui Purè loquendi laude floruit
nostra memoria, scholarum Grammat. lib. 2. Qui suæ sen-
tentia nos habet ascriptores.

5. Idem Varronis iudicium Quintilianus lib. 1. cap. 6.
quoque secutus, non ait, cum primum fingerentur homi-
nes, analogia demissa de cælo formam loquendi dedit, sed
inventam est postquam loquebantur, & notatum est in ser-
mone, quid quomodo caderet. Itaque non ratione [intel-
lige primò] nititur, sed exemplo: Et cap. eod. Consuetudo
certissima loquendi magistra est, utendumquè plane ser-
mone ut numo, cui publica forma est.

6. Consuetudinem autem sermonis voco consensum
eruditorum sicut vivendi consensum bonorum.

7. Ex his intelligitur: Primò, Consuetudinis authoritati
cur ita loquendum sit, tribuenda esse *πρωτοεια*, ut causæ prin-
cipi: Analogiæ & arti *δευτερεια* ut causæ posteriori.

8. Repetenda inquit Petrus Ramus nobis latini sermo-
nis authoritas est præceptis & exemplis veterum Roma-
norum: præcepta nominans primo loco, non ut primam
causam, sed quia in confirmatione legitima artis præcepta
præcedunt, exempla sequuntur.

9. Secundo: Theodorum Bezam & Petrum Ramum,
[vide ejus exempla] quorum hic usum artis magistrū & qua-
si genitorem facit: illi contra videtur usus ad doctrinæ nor-
mam exigendus potius, quam doctrina ad usum accom-
modanda, inter se conciliari posse.

10. Apparet enim D. Bezam per Usum intelligere usum
pravè loquentium & à consuetudine Romana dissidenti-
um qui potius abusus est: Ramum verò usum communem
& perpetuum purè loquentium: nihilq; velle aliud, quàm
Grammaticam proponere sibi usus observationem in
exemplis benè loquentium.

61. A

11. A Petro Ramo est acerrimi iudicii vir Scaliger lib. 4. de
causis lat. ling. c. 76. ubi Grammatica ait, est scientia loque
di ex usu. Neque enim constituit regulas scientibus usus
modum, sed ex eorum stas frequentibusque usurpationi
bus colligit communem rationem loquendi quem discen
tibus tradat.

12. Itaque eorū qui literaturæ studiosos in scholis, sese pro
fitentur est tum ad eruditorū Romanorum, non horum in
civitate Romana peregrinorum & hospitem, ad antiqui il
lius populi, cui purus latinitatis usus domesticus & familia
ris erat, cujus sermonem in Varronis, Cæsaris, Ciceronis,
Terentij, Sallustij, Livij & his genuinorū monumentis ani
madvertimus authoritatem, consensum, consuetudinem,
Grammaticæ linguæ regulas dirigere: tum multitudinis
arbitrium analogia coercere, orationis pravitatem analo
giæ regulis ac Canonibus informare minimeq; omnium
proportionis rationes in re literaria tollere.

13. Tolle Analogiam, & Grammatica nulla erit, ars bene
loquendi non erit.

14. κοινὸν δὲ ἀνάλογον λέξεως καὶ λόγου, id est, Communis verò est
analogia dictioni & orationi Theod. Gaza,

15. Non igitur Analogia tantum Etymologiæ pars est in fle
xionibus vocum, sed totam potius artis rationem & præ
ceptionem continet fere.

16. Secundum eam similia ducimus e similibus, ut à Fru
ctu fructuosus: Sic à vultu vultuosus, à gestu gestuosus.

17. Ejus itaq; magna vis & usus apparet in PARAGOGË
quam vocat Eras. ille Roterodamus lib. 1. de copia cap. 20.
Quæ ei est novatio verbi secundum analogiam Gramma
ticam: seu deductio seu derivatio novorum verborum ex
analogia sumpta. Ex analogia inquam, id est, simili flexu
(Scal. exerc. 296. sect. 1.) seu similitudine regulari.

18. Di-

18. Dicimus Esurio. quid igitur vetat, quò minus juxta analogiam dicamus: Nupturio, Dormiturio? Eras. de copia.
19. Sensorium, (id est instrumentum sensationis,) dico cum Scaligero in philosophis facile præcipuo, quare non tollerant posteriores nullam afferre possunt causam in ea civitate, in qua & diceretur Auditorium & Diribitorium.
20. Longe enim lateque dissentio à quibusdam delicatulis Italis, qui vocem omnem ceu barbarum respuunt ac horrent, quam apud Ciceronem non legerint.
21. Attamen sine autoritate & usu probato seu consuetudine doctorum ac probatorum scriptorum analogia talis prope modum nihil valet.
22. In novatione igitur ex analogia Grammatica nobis nihil temere permittemus aut indulgebimus. Parcius illa adhibenda & non nisi in loco & cum res postulat. Atque hæc de factitijs nominibus lex nobis esto. De analogia plura si vis Philologiæ candidate ex lib. 13. Scal. de causis. lat. ling. cap. 188. & sequente.

APPENDIX.

I.

ET Ratio & usus peritorum approbavit, Museum (non Musæum) Depecûlor, Competitor, Tritûro, Extrico, Mihi (non michi.)

2. Indulget illi sua mater, probo. Ejus mater improbo.
3. An probas hoc: Illustris. Princeps misit ad nos literas, in quibus Excelsitas sua vult ac iubet? Non probo. Dicendum excelsitas ipsius excelsitas eius, sua tamen excusatur Græcismo: Budæus.
4. Quæris ex me, an recte dicitur vivit Marpurgi, celeberrimi oppidi Hassiæ, Neg. Dicendum enim, Marpurgi celeberrimi oppido vel in celeberrimo oppido, Ratio est non analogia sed Ciceronis autoritas pro Rul. Phil. 4.

B

5. Eru-

5. Erudio te leges belli est Poeticum (*Statius 10. Theb.*) seu invincta oratione locum habet, Erudio te de legibus belli, oratorium est.

6. Esse cum ablativo pretii idem est quod valere seu aestimari. Verr. Cum esset frumentum sestertijs binis.

7. Irritasse pro irritavero, Impetrassere pro impetratum esse prisca sunt. Archaismus vocant.

8. Non ut doctus literarum sic quoque eruditus literarum dicere audeo exemplum enim nusquam mihi occurrit.

9. Pars mea & pars mei, dicuntur diversa significatione. Amisi partem *meam*: ut *possidentis*. Amisi partem *mei*: ut totum.

10. Aut pro an Barbarismus ne an solæcismus est? Solæcismus est ut: Remittis ne nuncium virtuti aut voluptati, Sathanæ aut Christo.

11. Usus quantum possit ostendunt obscæna verba, cujus generis sunt cacare & cunnus. Obscænitatis enim vocis alicuius ratio ducitur non aliunde quam ab usu non quidem quorumlibet sed eorum, quorum est casta oratio. Contra Cynicos.

De Analogia in tropo Rhetorico Metaphora.

I.

A Nalogia seu similitudo proportionis Metaphora perstringitur & contrahitur. Itaque evolvenda est.

2. Artes sunt alumnae honoris. Metaphora in voce alumnae, ducta est à corpore quod alitur. *Analogia*: Ut corpus quod alitur habet se ad alimentum: sic artes ad honorem,

3. Honos alit artes Metaphoræ à cibo. Proportio: Ut cibus ad corpus: sic honos ad artes.

4. Quaedam Metaphoræ sunt recurrentes seu Acoluthæ (consequentes). Erasmus vocat Reciprocas additque hoc

exem-

exemplum: Ut pro gubernatore aurigam: ita pro auriga gubernatorem recte dixeris.

5. Cicero: latrant quidam oratores. Metaphora á canib. Proportionis similitudo: Ut canis ad latratum: sic malus orator ad odiosum & molestum clamorem. Acut mali oratoris vox dicitur Cicerone latratus: sic vicissim dici potest canis odiosus latratus molesta oratio.

6. Animus fluctuat magno æstu irarum Metaph. petita ab agitatione maris: Ut mare ad fluctuationem æstus sic animus ad iram. Virgitur animus dicitur iratus fluctuare æstu sic conversum seu ut Schonerus loquitur *ἀνάπαισι*, seu inver se mare fluctuans dici potest iratum.

7. Dico metaphonice ager est erga dominum suum gratus, pro eo, quod est, reddit messem agricolationis. Et hic reddit mihi messem beneficentiæ pro eo quod est; hic est erga me gratus.

8. Hic panis pro carne Christi, & caro Christi pro hoc pane.

9. Quædam translationis sunt unius partis seu *ἀνακλίθει*, quæ non sunt conversim: Exemplo est, video pro intelligo. Non enim licet hoc vertere [Etsi analogia sit inter mentem & oculum] hoc est: intelligo pro oculis video non dicitur Erasim. lib. 1. Copi. cap. 17.

DE ANALOGIA IN POLITICIS.

I.

Ad justitiam commutativam, quæ in contractibus vertitur congruit æqualitas (inter extrema) Arithmetica Pannus non venditur Principi viro pluris quam plebeio.

2. Dicitur illa correctiva, quia corrigit inæqualitatem mercis & pretij, sumens medium seu justum æquale quod unum & idem est omnibus secundum proportionem

B 2

Arith.

Arithmetica Arist. 5. Eth. Injustum igitur, cum sit inæquale conatur æquare iudex, deprehenso excessu.

3. Nam iustitia hæc non tantum est hominis privati, mercedem æstimantis & precium pro eo flagitantis, sed aliquando etiam magistratus iuxta hanc pronunciat de faciendo damno.

4. Intelligitur igitur iustitia commutativa versari circa contractus, ita, ut hoc obiecto comprehendantur etiam damna cum legitimis contractibus pugnantia.

5. Geometrica proportio ad iustitiam Distributivam, maxime politicam quadrat, imprimisque permutata, qua primum res conferuntur: postea personæ: Deinde cuilibet personæ suæ res accommodantur. Itaque termini permutentur necesse est. In permutata enim proportione infertur consequens permutatis terminis rationum, ita, ut primus conferatur ad tertium, secundus ad quartum.

6. Exempla in premiis Directe: sicut se habent 5. ad 10. Ita se habet Ajax ad Ulißem. Permutate: sicut igitur 5. dantur Ajaci, ita decem conveniunt Ulißi: tanto maius premium quanto præstant Ulißis merita meritis Ajacis duplo nimium.

7. In pœnis: Direct. Sicut se habent fur Judæus & fur Germanicus habens voluntatem atrocitandi & inter furtum de vi cogitans: Ita habet se civilis pœna ad capitalem. Enall. Sicut igitur fur Judæus civili pœna, sic fur ferocissimus Germanus capitali plectitur.

8. Consequens seu conclusio hic sæpe infertur generaliter & postea disiuncte inde subsumitur. (*Antec. Direc*) Ut sicut se habet convitium ad homicidium: sic pœna civilis ad capitalem (*Consequens à v. d. unde assumitur & tandem concluditur*) Sicut se habet convitium ad civilem pœnam: ita homicidium ad capitalem. Sed convitium civili pœna prohibe-

hibetur. Ergo homicidium capitali. Ratio illationis & ἀναλογίας supra allata est Thef. 29.

9. Harmonica proportio Reipub. benè constitutæ in multis convenit. Itaq; Bodinus. Quemadmodum autem simplicia medicamenta vi ac potestate dissimilima, quæ hominibus perniciem illaturæ sunt simul temperata, fiunt salutaria: Ita quoque Arithmetica ac Geometrica rationes harmonica lege temperata rebus publicis salutares futuræ sunt lib. 4. de Repub.

10. Conspicitur optimè hæc ἀναλογία nonnunquam in conjugijs & societatibus mercatorum. In coniugijs, cum plebeia locuples, patritio egenti nubit, aut patritia inops a pecuniis plebeio locupletæ, quæ venustate ac forma excellit ei, qui ingenii præstantia pollet.

11. In societatibus mercatorum quando vix societas ulla stabilior esse inter mercatores animadvertitur, quam ignavi divites cum strenuo paupere cui nimirum nihil adest præter studium accumulandarum opum. Hæ coniunctiones simillimum ac dissimilium consensu suavissimum efficiunt in Reipub. concentum. Hæc analogia quoque in regno Christi gratiæ pulcre visitur.

12. Hanc proportionem quomodo symposiarcha in colloca-tione convivarum adhibet? Resp. si bono fine proposito egentem cum locuplete, sapientem cum stolido, severum cum urbano taciturnum cum sene loquaci sedatum cum contentioso coniungat.

13. Quod si sapientes sapientibus, senibus senes, stultos stultis, opulentos opulentis coniungat ratione utitur geometrica.

14. Sin nulla, sexus, conditionis, ordinis ætatis ratione habitata convivas uti quisque domum ingressus fuerit, accumbere jubeat æqualitatem adhibet Arithmeticam: quæ hic

B 3 con-

confusio fuerit & ἀταξία ac quasi Musica vitiatio seu ἀναρμωσία.

DE ANALOGIA PHYSICA VNIVERSITATIS
& Materia.

1.

PLato philosophus diuinus in Timæo ἀναλόγως attribuit *univerſo* corpus & animam.

2. Corpus vocat ea quæ sub sensu cadunt: ut elementa: Animura vero secretam illam Naturæ ut virtutis internæ εὐταξίαν mirabilem illam συμμετείαν ac ἀναλογίαν qua res omnes continentur gubernantur & conſervantur qua res per ſe contrariæ in univerſa illa mole concordia quadam diſcordia copulantur tanquam ζυγαζῶν ὀνυκῶν vinculo. Ita autem procedit [ab axiomatis ad conſuſionem]

3. Rerum naturalium principia ſunt contraria.

4. Duo principia contraria ſine medio tertio conjungi non poſſunt ut δεσμῶν & vinculo.

5. Illud vinculum eſt optimum & aptiſſimum ad colligandum duo contraria principia, quod illa inter ſe alioquin pugnantia unum efficit, & uniformi aliqua ratione continet, alioquin diſcordia.

6. Illud inter medium VINCULUM eſt ANALOGIA.

7. Ex analogia igitur rerum per ſe diſcrepantium naturalium exiſtit quædam mundi diſcors concordia. Ac elementa inter ſe in corporibus ἀναλόγως coaleſcunt.

8. Analogica igitur ſimilitudo Platonis hæc eſt: ut corpus animalis ab anima ſuſtinetur & fovetur: Ita hæc conſpicibilis mundi moles à ſecreto illo naturæ ordine qui ſumma ſapientiæ regitur (mentem enim univerſæ animæ hoc ſenſu Plato tribuit,) efficaciter continetur.

9. Nec

9. Nec sine analogia mundus coherere & perdurare potest.

10. Ea partim Geometrica, partim Harmonica esse videtur.

11. Idem philosophus Materiam primam in una quaque re ex illius *μετεβολῆ* cognosci docet *ἀναλογία*, intelligens proportionem Geometricam. Idque ostendit exemplo ut si quis auri vel ceræ massam tibi proponat in qua multæ subinde figuræ inducantur, manebit quidem eadem massa sed figurarum inductarum nomina recipiet: sic materia semper manens in formis subicitur à quibus denominatur.

12. Itaque quamvis diversas mutationes in eodem subiecto fieri videamus, id solum formæ varietati tribuendum est, ac non ipsi materiæ, quæ semper eadem manet.

13. *Τὸ Ἀνάλογον* teneatur cum *λόγον* rei habere non datur: Aristotelem.

DE SUBIECTO ANALOGORUM.

I.

Vocatum est inquisitionem & iudicium, quod à philosophis dici solet finiti ad infinitum nullam esse proportionem.

2. Nos hoc axioma quadantenus verum esse non negamus: sed addimus tam late patere analogiam ut etiam sit inter ea quæ non sunt synonyma & homogenea, id est quæ sub uno aliquo genere non continentur.

3. Nam & Metaphoræ dicuntur à divinis ad humana: à corporeis ad incorporea. Metaphora autem tropus est analogiæ contractæ.

4. Est externæ quietis seu *σάββα* hi, cum quiete Dei analogia, de qua docet 4. præceptum. Et Deus apud Ezech. cap. 30, Ecquid apud Latinos tritici s quam frangi animo? Huc facit

facit apud Arist. locus 1. Anal. post. cap. 5. Quem & P. Ramus citat, quo docetur quantitatem non esse proportionis primum subiectum sed commune aliquid, cuius nomen ignoretur.

5. In qua igitur convenientia virium & muneris est, ea etiam unum analogia dicuntur Zabarell. de natural. scient. const. Exemplum habemus apud Aristotel. contex. 87. 2. post. ubi dicit, idem esse officium ossis in animali habente os, quod spinæ in pisce,

6. Huius rei multa exempla inveniuntur apud Arist. in libris de anima: ut membrum, quod in animali principium & fons est vitæ unum est analogia. Non enim in omnibus est cor, sed vel cor, vel quid cordis proportionem respondens. Nam in animalibus sanguineis est cor, in aliis vero quæ sanguine carent aliud, quod in eis eo munere fungitur, quo in sanguineis cor. Sic unum *ἀναλογία* sunt mens & oculus.

7. Ex hisce quæstio ista Americana facile decidi potest. An in illis locis, in quibus panis ex tritico: spelta, farre, aut alio frumento nostrate nec est consuetus, nec haberi potest, Cæna Domini celebrari ritè ullo modo possit? A. quia quod panis vel vini vicem, vel ex communi usu vel pro temporis ratione supplet: panis aut vino loco adhiberi potest. Quemadmodum enim noster panis ex spelta &c. fit: sic vicissim illi radicem quandam habent, ex qua farinam conficiunt, qua deinde vice panis utuntur, Est enim inter nostrum panem & illorum analogia muneris & virium.

ASSERTIO VERÆ ET ORTHODOXÆ
*sententia de Analogia sacramentali, & non-omissione
fractionis in Cæna Domini.*

I.

Ad

AD se pro nobis crucifixum animis nostris penitus in-
figendum Christus non solum auditum, sed & visum
requirit.

2. Illius functio est ἀκροάσις huius ἀποψία. Itaque ordinat
non tantum verbum (seu testimonium) audibile: sed etiam
visibile.

3. Scilicet

Segnius irritant animos demissa per aures:

Quamque sunt oculis commissa fidelibus Horat.

4. Verbum autem seu testimonium visibile, sacramentum
dicitur: cuius generis est Cœna Domini, quo pertinet ri-
tus fractionis panis: de quo quaeritur an sacramentalis a-
ctionis pars sit?

5. PROPOSITIO. Afferenda nobis est tum propria ἀρτοκλα-
σία seu fractio panis in Sacrosancta Cœna: tum Analogia
eius cum immolatione corporis Christi: tum denique cer-
to gradu definita necessitas eius, [quæ DEBITI est.

6. SEIUNCTIO. Non autem quaeritur de fractione extra
actionem sacramentalem & Ecclesiæ conspectum, non de
fractione ac comminutione quæ fit dentibus accipientis:
non denique de necessitate coactionis,

I. *Quod Dominica panis fractio proprie non sit panis
distributio?*

1. Primum igitur ajo hic Frangere panem esse manu unū
integrum panem, in multas partes diuidere: seu in frustra
tribuere, instar nostratis libi. Itaque ἀρτοκλασίαν κυριακὴν for-
maliter & proprie non esse ἀρτιμετάδοσιν ac διανομήν. Hoc pro-
bato panem in Cœna particulatim esse dividendum lique-
bit.

Confirmatio igitur prima esto.

Antecedentis & consequentis ὀγκοῦσις (confusio) est σοφιστική.

2. Fractio panis [id est diuisio eius in multas particulas
seu buccellas] ad distributionem eius (in multos) habet se
ut antecedens & consequens. Ergo confundere fractio-

C

nem

nem & distributionem est Sophisticum. [Assumptionis probatio) Si fregit idem est quod distribuit & dedit: Oratio Christi est nugax & adoleschia. Fregit & dedit id est distribuit & dedit seu dedit & dedit: seu distribuit & distribuit: *At consequens est absonum imo dictu nefas. Frangere igitur non est idem quod distribuere.*

3. Secunda quæ ^{subcorpa} seu coordinata vel subordinata sunt distincta sunt. *In illorum numero sunt fractio panis & dispersio ac traditio. Ergo distincta sunt. Assumpt. infra probatur.*

4. Tertio. Si vinum à pane propriè separatum est sacramentaliter sanguis à corpore Christi separatus: (hoc est re præsentat mortem cruentam] etiam panis proprie fractus est sacramentaliter corpus Christi fractum, per lacerationem cruciatus & mortem. Sed verum antecedens Christus enim ait Vinum separatum à pane & seorsum existens in poculo, in quod funditur, & ex quo bibitur, esse sanguinem suum pro nobis ex corpore suo effusum in cruce, Verum igitur quoque consequens.

5. *Quarto a consensu Antiquitatis.*

Ignatius ad philadelphenses: *una est caro Domini & unus eius sanguis, qui pro nobis fusus est, unus etiam panis pro omnibus (i. in usum omnium) confractus & unus calix totius Ecclesie.*

6. Irenæus lib. 5. *Quando mixtus calix & Fractus panis percipit verbum Dei fit Eucharistia corporis & sanguinis Christi.*

7. Cyrillus tom. i. in Ioh. lib. 12. c. 58. *Fractum panem distribuebat. Viden aliud esse frangi aliud distribui?*

Cyrillus in Iohan. lib. 4. c. 14. *Christus discipulis Fragmenta panis dedit dicens accipite & manducate, Hoc est corpus meum.*

8. Dionys. Ecclesiast. Hier. c. 3 *pontifex obvelatum & indivisum [id est integrum] panem retegens seu aperiens & in multas partes dividens, seu in frusta concidens & unum poculum omnibus di-*

bus dispersiens symbolice unitatem multiplicat & distribuit.

9. Chryostomus super locum, panis quem frangimus. To 4. in c. 10 1. Cor. hom. 24. *Quare dixit panis quem frangimus? Hoc enim fieri videtur licet in eucharistia in cruce vero non item, sed contrarium eius: Os enim eius inquit non frangetur. Sed quod non est passus in cruce [scilicet ut in partes confringeretur eius corpus] hoc patitur in oblatione (in cœna hoc est sacrificio eucharistico, repræsentante sacrificium propitiatorium in cruce) propter te & sustinet se confringi, scilicet sacramentaliter, hoc est panem corporis sui sacramentum confringi, ut omnes impleat.*

10. Cyprian. In serm. de Cœna. *Fide sincera panem sanctum frangimus & partimur.* (batur particula.

11. Eras. Roter. in paraphrasi actor. 2. *Ex fracto pane cuiq; da*

12. Luth. de abusu Missæ Tom. Witt. 7. *Frangere nihil aliud est quam panem benedictum in multas partes dividere, dare est in partes distribuere.*

II. Quod fractio panis in cœna sit repræsentative seu sacramentaliter fractio, id est immolatio seu crucifixio corporis Domini,

1. Secundo aio. Panem cœnæ & corpus Domini fractionem panis & fractionem, id est immolationem corporis Christi esse unum *Analogice* seu similitudine, *Analogica* & esse symbolon & *ἰσχυρισμὸν* passionis & pertionis corporis Christi in cruce ac mortis eius A Paulo Apostolo dicitur corpus Christi pro nobis frangi propter analogiam.

2. Confirmatur I. *Quicquid pani fit secundum institutionem Christi: id corpori ipsi Christi fieri dicitur.* L. t. 2. W. p. 221. a. Dici 2. hoc non posset nisi inter panē & corpus esset *ἰσότης*, analogia & unio quædam quæ est externi testimonii & rei testatæ (pactionalis seu testamentaria). Vel ut pressius inculcet hoc, quæ tribuantur proprie & simpliciter Sacramentis,

C 2

aliquo

aliquo modo tribuuntur & rebus, quarum sunt sacramenta. August. ad Bonifa. *Sacramenta accipiunt nomina rerum.* Panis Cœnæ Dominicæ qui est sacramentum verè proprieq; frangitur (sicut & videtur iacet in mensa ore editur.) Ergo corpus Christi quod est res sacramenti, aliquo modo frangi dicitur [sicut & videri, jacere in mensa, ore edi.

3. Quo autem modo dicitur *Frangi?* vel Metaphoricè in se: vel symbolice in pane ut in subiecto. Si Metaphoricè necesse est ut sit *ἀναλογία* inter fractionem signi & fractionem rei signatæ. In omni enim Metaphora similitudo proportionis continetur, ac est contracta ad unam vocem, a doctore autem explicatur.

4. Ubi igitur Metaphora ibi analogia quædam, quod inductione exemplorum ostensum est in thesibus Rhetoricis. Hic Metaphora est, corpus Christi pro vobis frangitur. Ergo hic est analogia quædam: Ut panis cœnæ frangitur, sic corpus Domini occiditur.

5. Si symbolicè modo significationis sacramentalis: non essentialiter.

6. 2. Analogia est inter archetypum & veram imaginem seu antitypon panis eucharistix. *Panis eucharistia vera imago est seu antitypon naturalis carnis Christi.* Ergo analogia est inter panem Eucharisticum & carnem Christi. Assumptio est patrum Græcorum: ut Gregorii Neocæsariensis in definitione synod. Constantin. 7. Basili in Liturgia. Macarii homil. 27. Nazianzeni &c.

7. 3. *Ἐπιπερισσῶς* si non esset hic analogia visibilis testimonii & rei testatæ: nulla prorsus *causa* dari posset *permutationis* nominum *ἐναλλαγῆς τῶν ὀνοματῶν*; ut Christus Ioan. 6. se vocat panem & vicissim panem in sacra Cœna acceptum suum corpus. At permutationem hanc prorsus *ἄλογον* & *ἀναιτιολόγητον* hoc est ratione destitutam esse quis dixerit? cum
Chri-

Christus sit Ratio & sapientia *ἀδυνάστεως*. Ergo necesse est
ut hic statuatur Analogia dicta.

8.4. Omnia sacramenta siue sint veteris siue noui testamen-
ti analogiam [inter archetypum & antitypum] habent cū
signatis. Panis fractionis in sancta Cœna est sacramentum.
Ergo habet analogiam cum signat. Propositionem illustro
sicut analogiam habent cum signatis typi legales omnes,
imagines artificiosæ siue sint pictæ, siue sculptæ quatenus
res certas vere repræsentant.

9. 2. Propositio adeo vera est, ut sacramenta, si similitu-
dinem quandam non haberent earum rerum quarum sunt
sacramenta non essent sacramenta August. in Epist. ad Bo-
nif. Ac inductione exemplorum, ut circumcisionis Agni
paschalis Baptismi facile probatur: Confirmatur denique
speciatim testimoniis veterum doctorum Ecclesiæ quod
ad Cœnam Dominicam attinet.

10. Augustinus in lib. sententiarum prosperi. *Vocatur ipsa
immolatio carnis, quæ sacerdotis manibus fit* [sacramentaliter, id
est fractio panis sacramentalis] *Christi passio mors crucifixio nō
rei veritate, sed significante mysterio. Et dum frangitur hostia quid
aliud quam dominici corporis in cruce immolatio designatur?* alio-
qui sacramentum non esset. Itaque non potest esse sacra-
mentum sine repræsentatione seu designatione & testifi-
catione aliqua, ut quæ sit de sacramenti essentia ac ratione

11. Isidorus citante Bertramō *sicut visibilis huius panis vini-
que substantia exteriorem hominem nutrit. Ita verbum Dei quod
est panis vivus participatione sui fidei mentem recreat.*

12. Cyprian. libr. 2. Epist. 2. Quemadmodum vino mens
solvitur & anima relaxatur, & tristitia omnis exponitur, ita
& potato sanguine Domini exponitur memoria veteris
hominis & mœstum pectus ac triste quod prius peccatis
angentibus premebatur divinæ indulgentiæ lætitia resol-
vitur.

C 3

Am

13. Ambrosius de sacram. 4. *Sicut similitudinem mortis sum-
psi ita similitudinem pretiosi sanguinis bibis: statuit hic Ambro-
sius convenientiam analogicam inter panem in mensa pro
prijs Christi manibus fractam & corpus mortuum seu
quod manibus militum corpus tradidit vulnerandum
(ut ait Cyprianus de Chrismate) inter divisum poculum &
effusum sanguinem.*

14. Gelasius contra Nestorium & Eutichen. *Imago & simi-
litudo corporis & sanguinis Christi in actione mysteriorum celebra-
tur, audin inter mysteria & corpus sanguinemq; Christi in-
tercedere similitudinem seu analogiam.*

15. Ambros. in epist. ad Corinth. prior. c. 11. *Testamentum san-
guine constitutum est, quia beneficii divini sanguis testis est & in cu-
jus typum nos calicem mysticum sanguinis ad tuitionem corporis &
anima nostra percipimus.* Audis hic calicem sanguinis seu te-
stamenti vocari typum. § 16. Augustanæ confessionis a-
pologia de vero sacramentorum usu: *Ceremonia est quasi pi-
ctura verbi seu sigillum ut Paulus vocat, ostendens promissionem gra-
tia.* Panis igitur fractio in cœna est recordatio seu memoria
est & representatio veri sacrificij & sanctæ immolationis
factæ in ara crucis.

17. Analogiam hanc certissime observat Matthias Flac.
Illyr. 1. par. clau. scripturæ 347. *Quia Christus in cœna panem
fregit & distribuit: ideo mox etiam crucifixionem corporis sui fra-
ctionem vocavit inquit pro vobis frangitur.*

18. Improbabilis enim est expositio huius ista quod pro
vobis distribuitur. Corpus Domini quidem pro me pati &
occi: sed non pro me distribui fides Christiana est.

19. Si corpus pro vobis frangi hic est corpus pro vobis di-
stribui sanguinem pro vobis effundi erit sanguinem pro vo-
bis dividi seu distribui. At non hoc ergo nec illud.

20. August. de serm. 4. feria cap. 6. *Mensa sponsi tui panem*
(Chri

(Christum seu dominum) *habet integrum, quem panem etsi fractum & comminutum vidimus in passione, integer tamen mansit in illa sua cum patre individua unitate.* Hic Christum fractum ait quo ad naturam humanam in passione, cum anima divulsa esset à corpore & nihilominus per naturam divinam cum patre mansisse in unitate individua conjunctum non ab eo diuisum, cui est $\sigma\mu\omicron\sigma\iota\sigma$. Corpus igitur Christi pro nobis fractum ut loquitur Paulus, (Metaphoricé) est corpus Christi pro nobis traditum [ut loquitur Evangelista propriè,] seu oblatum in mortem ut victima & gravissimis cruciatibus laceratum, contusum, fractum.

21. Apud Paulum dicitur quod pro vobis frangitur pro eo quod est apud Lucam quod pro vobis *datur*. Datum autem est pro nobis corpus in Ara crucis (non in ore, non in mensa) ergo etiam fractum est pro nobis in cruce (non in ore non in mensa,) Si diceretur, corpus quod pro vobis frangitur, videri posset frangi dictum esse pro distribui ad esum (ut dicitur frangi esurienti panem.) At non dicitur corpus *vobis frangi: sed pro nobis* ($\upsilon\pi\epsilon\sigma\ \upsilon\mu\omega\upsilon$)] frangi, i. vice vestra, & bono vestro ad salutem, vestram, ad remissionem peccatorum. Eaque fractio corporis pro nobis facta est in cruce, ut & fusio sanguinis. Ergo frangitur non est hic dictum pro distribuitur.

Sed Analogia inter fractum panem & fractum Christi corpus plenis intelligetur in explicatione questionis ultimæ proximæ sequentis.

An Fractio recte committatur?

ULTIMO igitur ajo $\alpha\rho\tau\omicron\kappa\lambda\acute{\alpha}\sigma\iota\alpha\nu$ non esse prætereundam sed panem particulatim dividendum. *Ministri & legati est omnia agere ex præscripto & mandato Domini sui, non ex suo arbitrio ut docet politica.* CHRISTVS Dominus noster suos frangere iussit panem. Ministri igitur frangant

frangant panem necessitate debiti. Quod volunt inquis nostræ Ecclesiæ rectum ego iudico. Nostræ Ecclesiæ volunt ut non frangatur panis. Hoc igitur rectum iudico ac proinde recte ego ago cum non frango panem: Respondeo per ἔνστασις seu αἰτιολογίασι [Rectitudo fractionis conclusa syllogismo] ac simul addo lubrico fundamento non fractionem niti. Quod Christus in liturgia præcepit, id citra ullam controversiam omnemq; dubitationem rectum est nec omittendum.

2. At panem frangi in Cœna Christus præcepit verbis. *Hoc facite.* Hoc igitur citra ullam controversiam omnemque dubitationem rectum est & proinde scio frangendo panem, me recte agere. Vides fractionem niti fundamento solidissimo & firmissimo: proindeque tuam frangentis cōscientiam tranquillam inde esse posse.

3. Peccatum est id omne, quod non fit ex certa scientia quod placeat Deo, Rom. 14. v. 23. Quicquid non est, ex fide peccatum est. Ut ergo ut sacerdos in agendo evites peccatum necesse est agas ex fide seu certa scientia quod actio tua sit accepta & placeat Deo. Hanc autem sententiam habere nequis, nisi agas ex Dei ordinatione. Si secus agis & pro Dei ordinatione institutum tuum, vel etiam aliorum hominū, quantumvis præcipuæ autoritatis velut actionis regulam propositam tibi habebis, ut sacerdos de actionis tuæ rectitudine certus esse non poteris, nec tranquillam minimeque hæsitantem poteris habere conscientiam.

4. Quod in Cœna mysticum est, omittendum non est. Fractio panis in cœna mystica est. Non igitur omittenda. Assumptio probatur: Dividite inter vos poculum. Si divisio poculi inter utentes, id est, vini, mystica est: fractio quoque panis talis erit. At divisio vini mystica seu *μυστικὸν* est vinum enim divisum, passi pro nobis Christi mortem re-

præ-

præsentat: sicut occisio agni paschalis futurâ Christi mortem repræsentabat. Ergo fractio quoque panis. Si vini à pane separatio & distincta sumptio ad repræsentandum effusum sanguinem instituta est, fractio quoque panis ad repræsentandum lacerationem, vulnerationem, cruciatum & mortem corporis instituta est. Verum prius, igitur & posterius. 5. Quod necessarium est respectu mandati & finis non est omittendum nec habendum pro re adiaphora. Fractio panis quæ fit à pastore in cœna, non à pistore, necessaria est ratione habita mandati & finis cœnæ, Ergo.

6. Assumptio, probatur *i. ἀνάμνησις* passionis & mortis Christi est finis cœnæ. Fractio autem panis fit ad *ἀνάμνησις* passionis & mortis Christi. Scilicet in hac facta est nervorum laceratio, resolutio virium, attritio, contritio, contusio membrorum, disseparatio ossium, adpartitio lateris, torsio pedum ac manuum, crucifixio & mactatio, divulsio & separatio animæ à corpore. Quod anima fidelis intelligit, cum oculi vident panem frangi, & separari unam partem panis ab alia.

7. II. Fit fractio & dispertitio unius panis fracti ut commoneciamus conjunctionis omnium credentium in Christo ut multorum membrorum unius corporis, *i. Cor. 10.* Nos multi sumus unum corpus. Ut panis est unus, & dividitur in multas partes, sic & nos unum sumus, & multa membra. En significationem *κοινωνίας*.

8. Id est, Si Dominus f actione seu divisione unius integri panis in multas particulas voluit significari unitatem corporis Christi mystici, id est constantis ex Christo capite & fidelibus ipsius membris, participatio multorum de uno pane integro in partes diviso in cœtu & conspectu Ecclesiæ, in quo debet hic ritus celebrari, erit pars symboli seu ceremoniæ, At verum primum: quoniam unus panis unum corpus multi sumus. Nam omnes unius panis sumus

D parti-

participes: Verum igitur & secundum: & per consequens
Fractio non est omittenda.

9. **A**ugustinus in sermone ad infantes de Sacram. *Mysterium Vestri in mensa Domini positi est: mysterium Domini accipitis: ad id quod estis amen respondetis: estote quod videtis, accipite quod estis, ibi vos estis in mensa, & ibi vos estis in calice.*

10. **B**ertramus in libr. de corpore Domini. *Sicut in mysterio panis ille Christi corpus accipitur: sic etiam in mysterio membra populi credentis in Christum intus sunt id est significantur.*

11. **C**yprianus lib. 1. epist. 6. *Unanimitatem Christianam firma sibi atque inseparabili caritate connexam sacrificia divina declarant.*

12. **B**eda Presbiter super Lucam & Haymo Episcopus in explic. cap. 11. ad Corinth. *Fregit ceret corpus sui fractionem & passionem voluntariam seu spontaneam, sicut ante dixerat: potestatem habeo ponendi animam meam.*

13. Eras. Rot. in par. in act. *Qui se iunxerant numero discipulorum persecrabant in doctrina Apostolorum, atque in sumendo symbolo federis nunquam rumpendi, quam illi communionem vocabant. Id a Domino traditum erat huiusmodi. Frangebatur panis, ex eo cuius dabatur particula, atque hoc agentes in memoriam Dominica passionis, agebant gratias diuinae benignitati, qui per unici filii sanguinem ipsos expiasset a peccatis, qui per eundem indebita morte ipsos cooptasset in hereditatem vite aeternae.*

4. Ut Israelitae manducantes agnum paschalem memoriam liberationis ex Aegypto recolere debebant ad excitandum in ipsis fidem & gratitudinem. Ita Christus in cena sua memoriam mirabilium suorum instituit videlicet passionis suae & liberationis nostrae a peccato & morte, ut totum beneficium redemptionis fide nobis applicemus & grata mente celebremus. Vide Chrysostomus Hom. 83. in Matth.

15. At in paschate visibile monumentum fuit visibile ritus inactatio agni & esus. Ergo etiam in cena *ἱερὸν μνημῆος* (monumentum liberationis est visibile fractio & manducatio panis

16. Quid? quod representari & sub aspectum subici mortem Christi praeteritam fractione adeo verum est, ut etiam ideo panis & vinum non dentur, simul & uno actu, sed seor-

sum

sum & separatim duobus & distinctis actibus, hoc est ut significetur vera mors Christi, separatio animæ & corporis eius.

17. Quibus finis est communis ad eos quoque finitum cōmuniter pertinere videtur. Finis huius actionis Christi memoria seu mortis ejus commemoratio communis est administris & populo seu synaxi accipienti, ergo est finitum: Hoc (*distributim non collectim & singulatim*) facite, communiter pertinet ad utrosque.

18. Si $\tau\omega$ hoc facite non præciperetur etiam fractio, sed tantum comestio, sequeretur hic præcipi discipulis tantum ut communicantibus, non ut administrantibus. At præceptum hoc pertinet etiam ad discipulos ut administrantes mysterium, Ergo. Assumpt. probatur. Quibus extrema præcipiuntur iisdem præcipi etiam medium inter extrema interjectum $\epsilon\upsilon\lambda\omicron\gamma\omicron\nu$ est: Administrantibus cœnam præcipiuntur extrema eucharistia & $\theta\epsilon\iota\varsigma$ panis. Iisdem igitur præcipi medium inter hæc $\kappa\lambda\acute{\alpha}\sigma\iota\nu \acute{\alpha}\rho\tau\eta$, $\epsilon\upsilon\lambda\omicron\gamma\omicron\nu$ est. Sic tota Christi actio sacramentalis, est nostra administrantium instructio.

19. Ad summam in institutōne cœnæ instruitur tota Ecclesia partim pasto [ut frangat] partim grex utentium [ut edat] partim utriq; (ut annuncient seu commemorent mortem Domini usque ad eius adventum.)

20. Subjungo testimonia doctorum Ecclesiæ, probantia $\tau\omega$ hoc ad totam actionem referendum esse.

Cyprian, lib. 2. Epist. 3. *In commemorationem Domini hoc facere debemus, quod ipse fecit*: hæc necessitas debiti est seu obligationis.

21. Dionys, in Eccles Hierarch. cap. 3. *Postquam pontifex exclamavit ad Christum: tu dixisti hoc facite in mei commemorationem, administrat sacra & aspectui subicit per sancte proposita symbola opera ab ipso propter salutem nostram perfecta, qua prædicata fuerunt*

fuerunt: ac si diceret: tu Christe dixisti, hoc facite: tuo igitur mandato administro & aspectui subiicio opus redemptionis tuae passionem per fractionem panis.

22. Humbertus citat hoc Alexan. primi ἀξιωματικόν.

Hoc quotiescunque feceritis, id est benedixeritis, fregeritis & distribueritis in mei memoriam facietis, quia quodlibet horum tertium sine reliquis fiat scilicet aut benedictio sine fractione & distributione: aut fractio sine benedictione, perfectam memoriam sacrificii Christi non representat &c. (Cœna igitur sine fractione est imperfecta, quod ad repræsentationem mortis attinet.)

23. Sic Lutherus in lib. de abusu missæ Tom. 2. Jen. Germ. pag 13. Hoc FACITE ad fractionem etiam & dationem refert.

24. Et Brentius in explicatione Catechismi pag. 649. Cum dicit Christus hoc facite, certe iubet hoc ipsum quod ipse fecit, & non aliud facere. Quid autem fecit? Accepi panem gratias egit, fregit id est dispersit, dedit discipulis, Accipite inquit, comedite, hoc est corpus meum, &c. Accipiamus igitur & nos panem ut gratias agamus Deo, & distribuamus Ecclesiæ ad edendum pane corpus Christi Idem in Exegeti in Evangelium Ioha, pag. 125. Ministri Ecclesiæ per verbum dispensant in coena convivis spiritualibus spirituales cibos, qui sunt corpus & sanguis Christi. Christus enim ita commendavit, dicens, hoc facite in mei memoriam.

F I N I S.

